

Шевчук Олег. Інтегроване відображення електронних трансакцій в обліковій звітності. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2024. Випуск 1-2. С. 19-31.
DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2024.01-02.019>

УДК 657.6:008

JEL classification: M41, M42, D24

Шевчук Олег

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна.

E-mail: ikaf@ukr.net

ORCID: 0000-0002-7352-7001

ІНТЕГРОВАНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ТРАНСАКЦІЙ В ОБЛІКОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Анотація

Вступ. Формування звітності для різних груп стейкхолдерів фіналізує обліковий процес. Функціонування системи електронних трансакцій зумовлює необхідність розвитку концепції електронної звітності. Ключова особливість електронної звітності полягає в інтегрованому інформуванні внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів щодо електронних трансакцій підприємства. Електронні звіти здатні до миттєвої деталізації показників та трансформації структури, що потребує систематизації варіативних форматів складання звітності про електронні трансакції.

Методи. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні доцільності інтегрованого інформування різних груп стейкхолдерів про електронні трансакції через уточнення методики формування системи варіативних електронних звітних документів. У процесі реалізації сформованої мети наукового дослідження використані системний, інноваційний, функціональний підходи та методи узагальнення, бібліографічного та компаративного аналізу.

Результати. Досліджено порядок інтегрування фінансової та управлінської звітності на основі деталізації стандартизованого Звіту про рух грошових коштів, складеного за прямим методом. З цією метою запропоновано розширення переліку звітних показників у розрізі операційної, інвестиційної, фінансової та іншої діяльності підприємства. Систематизовано та уточнено способи формування електронних звітних документів за класифікаційними критеріями: регламентованості, середовища, виду діяльності, рівня управління, деталізації, методів формування, походження даних та контенту. Розроблено схему вибору стейкхолдерами форматів деталізації звітності з метою забезпечення їх інформаційних пріоритетів для ухвалення ефективних управлінських рішень у системі електронних трансакцій.

Перспективи. Проте інтеграція звітної інформації може призвести до втрати комерційної таємниці, що передбачає оптимізацію кіберзахисту системи електронних трансакцій. Забезпечення ефективної кібербезпеки облікової інформації про електронні трансакції через механізми звітування потребує подальших наукових досліджень у цій сфері.

Ключові слова: облік, електронна звітність, інтеграція облікової інформації, формати складання звітності, електронні трансакції.

Вступ.

Логічним завершенням облікового процесу з класичного погляду теорії бухгалтерського обліку є формування та використання звітності. Звітність з позиції облікової теорії є агрегатором облікової інформації, згрупованої у певних розділах та підсумкових показниках. Залежно від кінцевих споживачів облікової інформації звітність поділяється на декілька видів. Кожний з варіантів

звітних документів характеризується певним змістовим наповненням, що різняться залежно від ступеня регламентованості та інформаційних пріоритетів стейкхолдерів. Водночас, усі форми звітності наділені спільними властивостями, які полягають у концептуальній залежності від бухгалтерського обліку. Цей асоціативний зв'язок не зникає в умовах діджиталізації обліку, що є неодмінним наслідком його адаптації до вимог сучасної системи електронних трансакцій.

Облікова система в цифровій економіці трансформується в електронний комунікаційний майданчик, що є посередником між джерелами виникнення первинних даних, обліковими фахівцями та споживачами звітної інформації. Інструментом такої комунікації виступає звітність у формі електронних документів. Електронна звітність розширює рамки традиційних методів звітування про фінансово-господарську діяльність підприємств та їх економічний стан.

Функціонування системи електронних трансакцій передбачає отримання інформації про грошові потоки та розпорядження грошовими коштами в електронному форматі. Процес інформування обліково-управлінського персоналу про рух електронних грошових коштів схожий до електронного звітування. Тому опрацювання даних зі системи електронних трансакцій доцільно синхронізувати з обліковим процесом. В такому випадку, звітність, перш за все управлінського спрямування, може формуватися програмним забезпеченням системи електронних трансакцій. Як наслідок, актуальності набуває інформаційна інтеграція систем електронних трансакцій з одного боку та обліку й управління – з іншого. Кінцевою метою такого варіанту кооперації є формування електронної інтегрованої звітності у частині електронних грошових потоків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Специфіка формування звітності про рух грошових коштів є предметом наукового дослідження численних праць. Більшість науковців порівнюють методикку складання звітності щодо грошових потоків відповідно до вітчизняних та зарубіжних нормативно-правових документів. Наприклад, Садовська І., Маркус О. та Нагірська К. ідентифікували відмінності в національній та зарубіжній обліковій політиці та звітності у частині управлінського обліку грошових коштів [1]. Öztürk Can, Baker Charles дослідили історичні передумови та перспективи використання Міжнародного облікового стандарту № 7 у підготовці Звіту про рух грошових коштів [2]. Методикку заповнення національного Звіту про рух грошових коштів уточнили Яковенко С., Минич Ю. [3], а також Федорченко О. Є. [4].

Важливою науковою проблемою є визначення контенту звітності щодо грошових трансакцій через підбір оптимального переліку звітних показників та порядку їх відображення у структурі звітних документів. Розробку різноаспектних форматів звітності, у тому числі щодо руху грошових коштів, здійснили Скрипник М.І., Григоревська О.О. і Вигівська І.М. [5]. Макарович В.К. та Фортуненко К.О. визначали взаємозв'язок між показниками різних форм звітності у частині відображення грошових коштів [6]. Оцінку інформаційного навантаження Звіту про рух грошових коштів провела Кузьмінська О. Е., якою визначено перелік недоліків стандартизованої фінансової звітності [7]. Науковець Матюха М. М. визначив перелік звітних показників про грошові потоки, що дозволило позиціонувати звітність як інформаційний елемент тактичного та стратегічного управління підприємством [8]. Муравський В.В. запропонував структуру інтегрованої звітності через поєднання фінансових та нефінансових показників [9]. Зв'язок структури звітності про грошові потоки та розмір бізнесу пояснив Filirova Fanyu [10]. Dalwadi Pragnesh виявив спосіб використання показників звітності про рух грошових коштів для прогнозування фінансового стану та імовірності банкрутства підприємства [11]. Для такої мети Engin Esen та Ilter Fakhouri Damla запропонували використовувати штучний інтелект і машинне навчання [12].

Інша група фахівців обґрунтовує важливість якісного інформаційного наповнення звітності про грошові операції. Зокрема, Горбач Т.О. пояснив вплив якості фінансової звітності на ухвалення управлінських рішень у сфері управління грошовими потоками [13]. Подолянчук О.А. обґрунтував регламентацію якісних параметрів звітності обліковими стандартами, які формують вимоги до

звітної інформації [14]. Задорожний З.-М. В. та інші науковці запропонували механізм забезпечення прозорості звітності через розкриття деталізованої інформації про грошові та інші операції [15]. Шляхи покращення зрозумілості та сприйняття звітності про грошові потоки запропонував Kim Seung [16]. Найбільш проблемним у забезпеченні якісної звітності про грошові потоки, на думку Yıldız Ferah та інших, є врахування курсових різниць, що потребує своєчасного оновлення звітних показників [17].

Незважаючи на наявність ґрунтованих напрацювань у сфері формування звітності про грошові потоки, недостатня увага науковцями приділяється інформуванню стейкхолдерів про систему електронних трансакцій на підприємстві. Оскільки функціонування системи електронних трансакцій сприяє переходу на електронні форми звітування, актуальності набувають дослідження поєднання варіативних звітних документів для інтегрованого інформування внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів про оперування електронними та криптографічними валютами.

Мета.

Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності інтегрованого інформування різних груп стейкхолдерів про електронні трансакції через уточнення методики формування системи варіативних електронних звітних документів.

Методологія дослідження.

Для досягнення сформованої мети наукової роботи використаний інституційний підхід і, зокрема, концепція інституціональних змін для обґрунтування доцільності трансформації методики формування звітності в умовах цифровізації обліку і контролю електронних трансакцій. В основу інноваційного підходу до теоретико-методологічних основ обліку покладено ідею про його важливу соціально-економічну роль та значення як джерела інформування стейкхолдерів через механізми звітності. Інноваційний підхід застосовано для розкриття перспектив поєднання різних форм звітності про електронні трансакції для інтегрованого інформування стейкхолдерів про фінансово-господарську діяльність підприємства.

Методичним інструментарієм проведеного дослідження стали методи бібліографічного та компаративного аналізу. Емпіричне дослідження проведено з використанням бібліометричного підходу, відомого як «аналіз спільних слів», та застосуванням інформаційного ресурсу «ResearchGate» з ключовими словами «звітність» та «грошові потоки». Для систематизації звітних показників та розробки структури електронної звітності про електронні трансакції використані аналітично-узагальнювальні та візуалізаційні методи дослідження.

Результати.

В умовах інтегрованої обробки облікової інформації звітність щодо електронних трансакцій доцільно формувати у функціонально-смысловій єдності з іншими звітами підприємства. Перш за все, інформаційної єдності доцільно дотримуватися при формуванні Звіту про рух грошових коштів, який містить інформацію про готівкові та неготівкові трансакції. Якщо безготівкові операції відбуваються з використанням електронних платіжних засобів, то вони відносяться до електронних трансакцій. Поступово, із законодавчим накладанням лімітів на готівкові платежі та розвитком електронних банківських сервісів усі грошові операції трансформуватимуться в електронні трансакції. Тому звітність про грошові потоки доцільно формувати у розрізі готівкових та безготівкових (електронних) трансакцій, частка який щороку максимізується. У перспективі уся звітність у частині відображення грошових потоків відобразить звітні відомості тільки про електронні трансакції.

Оптимальним варіантом інтегрованого формування звітності про електронні трансакції є використання існуючої структури Звіту про рух грошових коштів за прямим методом відображення звітних показників. Прямий спосіб формування звітності з розподілом на грошові потоки від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності не тільки відповідає інформаційним потребам

стейкхолдерів, але й відображає фінансово-інвестиційну природу деяких видів електронних грошей та криптовалют. Структурування звітних показників у розрізі видів діяльності підприємств є також корисним інструментом інформування внутрішніх користувачів про електронні трансакції.

Деталізація звітності про електронні трансакції може відбуватися в двох основних напрямках: за підрозділами та за джерелами. Формування звітності у розрізі підрозділів забезпечує накопичення облікової інформації про електронні трансакції за відокремленими самостійними структурними об'єктами підприємства. Оптимальним варіантом структурування організаційних підрозділів підприємства є використання системи центрів відповідальності. Функціонування центру відповідальності призводить до виникнення витрат, доходів, інвестицій і т.д., що неодмінно пов'язане з грошовими операціями. В умовах цифровізації соціально-економічних процесів на підприємстві результатом функціонування центрів відповідальності є поява електронних трансакцій. З метою обліку і контролю ефективності діяльності таких центрів необхідне формування відповідної звітності. Деталізація звітності у розрізі підрозділів передбачає підбір звітних показників, які характеризують тільки певний центр відповідальності. Тому, для кожного такого функціонально-організаційного підрозділу необхідно формувати окрему звітність з грошових потоків. Користувачами такої деталізованої звітності є відповідальні за результативність функціонування центру працівники підприємства. Для забезпечення фінансової безпеки доступ до звітності про електронні трансакції підрозділу повинен надаватися лише окремим особам, які відповідальні за результати його діяльності. Для головного бухгалтера та керівників вищих рівнів менеджменту доцільно передбачити можливість акумулювання звітних показників щодо функціонування усіх підрозділів підприємства.

Водночас, кожний звіт, сформований з врахуванням організаційної структури підприємства, доцільно деталізувати за джерелами надходження чи витрачання грошових коштів, у тому числі електронних та криптографічних валют. Деталізація у розрізі джерел дає змогу порівнювати грошові надходження та витрачання не тільки за кожним видом діяльності підприємства, але й з врахуванням напрямків реалізації електронних трансакцій. Такими напрямками можуть бути: розрахунки з контрагентами, види операційної діяльності, елементи витрат, калькуляційні одиниці тощо. Іншими словами, звітність про електронні трансакції може відображати: стан розрахунків з певним контрагентом; грошові операції на виробничу, загальновиробничу, адміністративну, збутову чи іншу діяльність; грошові потоки, пов'язані з придбанням матеріалів, оплатою комунальних послуг, виплатою заробітної плати працівників, сплатою податків тощо.

Звітність про електронні трансакції орієнтовна на пошук джерел мінімізації грошових видатків та максимізації доходів з метою досягнення позитивного платіжного балансу. Менеджери на основі звітних показників приймають мотивовані рішення щодо дотримання платіжної дисципліни у кожному звітному періоді. Водночас така звітність є інформаційною базою для контролю за грошовими надходженнями (видатками) від різних сфер діяльності, що може бути підставою для галузевої чи операційної переорієнтації підприємства.

Для досягнення максимального інформаційного ефекту від інтерпретації звітних показників доцільно поєднувати обидва методи формування звітності (табл. 1). Зокрема, звітні документи можна формувати в розрізі організаційно-функціональних підрозділів та джерел реалізації електронних трансакцій одночасно. Інтегроване поєднання звітних методик забезпечує оптимальне сприйняття звітності різними стейкхолдерами. Двовимірне звітування формує різносторонню інформаційну модель фінансово-господарської діяльності підприємства у частині електронних трансакцій.

Класична фінансова звітність групується за часовим критерієм. Звіт про рух грошових коштів складається за певні проміжки часу аналогічно до всієї фінансової звітності. Тобто показники про грошові операції акумулюються з врахуванням плинності часу у функціонуванні підприємства. Стандартні форми звітності містять відомості й за попередні аналогічні звітні періоди. Динамічне структурування облікової інформації забезпечує порівнюваність облікової інформації. Стейкхолдери

мають змогу відслідковувати зміни у фінансово-господарській діяльності підприємства, що формує інформаційне підґрунтя для прийняття ними певних управлінських рішень. Щодо електронних трансакцій, то динамічна зміна показників звітності дає змогу порівнювати грошові видатки та надходження за різні часові проміжки.

Таблиця 1. Деталізація звіту про рух грошових коштів для управління електронними трансакціями, тис. грн.

	Показник звітності за 2023 р.	Всього	Е-гривня	ГлоблМані	PayPal	Bitcoin	...
	Початковий залишок платіжних засобів	1256	456	114	22	256	
1	Надходження платіжних засобів, всього	4801	2104	280	561	1856	
1.1	Надходження унаслідок операційної діяльності	2440	1112	122	126	1080	
	Контрагент 1	1906	856	84	42	924	
	Контрагент 2...	534	256	38	84	156	
1.2	Інше надходження від операційної діяльності						
1.3	Надходження унаслідок інвестиційної діяльності	559	482	19	24	34	
	Від реалізації необоротних активів	95	26	11	24	34	
	Внесок у статутний капітал	464	456	8	0	0	
1.4	Надходження унаслідок фінансової діяльності	1802	510	139	411	742	
	Отримання зовнішніх кредитів і позик	1722	445	125	411	741	
	Отримання внутрішніх кредитів і позик	54	54	0	0	0	
	Отримання інших кредитів і позик	26	11	14	0	1	
1.5	Надходження унаслідок іншої діяльності						
2	Витрачання платіжних засобів, всього	4585	2137	381	467	1600	
2.1	Витрачання унаслідок операційної діяльності	556	412	23	55	66	
	Контрагент 1	86	56	12	11	7	
	Контрагент 2...	470	356	11	44	59	
2.2	Інше витрачання на операційну діяльність	1231	340	143	325	423	
	Оренда	45	45	0	0	0	
	Комунальні платежі	12	12	0	0	0	
	Паливо-енергетичні ресурси	45	45	0	0	0	
	Відрядження	59	59	0	0	0	
	Утримання персоналу	429	45	74	56	254	
	Консультаційні послуги	144	65	45	11	23	
	Реклама та логістика	485	58	24	258	145	
	Інші операційні витрати	12	11	0	0	1	
2.3	Витрачання унаслідок інвестиційної діяльності	1908	862	167	11	868	
	Придбання ОЗ і НМА	379	331	25	11	12	
	Капітальний ремонт	45	45	0	0	0	
	Виплата дивідендів...	1484	486	142	0	856	
2.4	Витрачання унаслідок фінансової діяльності	890	523	48	76	243	
	Повернення зовнішніх кредитів і позик	265	56	12	52	145	
	Повернення внутрішніх кредитів і позик	613	455	36	24	98	
	Повернення інших кредитів і позик...	12	12	0	0	0	
2.5	Витрачання унаслідок іншої діяльності						
	Кінцевий залишок платіжних засобів	1472	423	13	116	512	

Джерело: розроблено автором

Проте, для внутрішніх стейкхолдерів динамічний формат заповнення Звіту про рух грошових коштів є недостатньо інформативним. Для забезпечення інформаційних інтересів усіх користувачів звітності про грошові трансакції звітні показники доцільно відображати за декількома звітними періодами. Додатково кожний показник необхідно деталізувати не тільки в грошовому вимірнику, але й відносно показнику динамічної зміни. Іншими словами, динамічний аналіз у звітності передбачає додавання стовпчика даних про темпи росту показників. З цієї метою необхідним є попереднє обчислення різниці між аналогічними показниками за різні часові проміжки, де за базу порівняння можна обрати попередній період або перший період у часовому ряді. Наприклад, темпи приросту показників щодо електронних трансакцій можна порівнювати за один або за п'ять років.

Динамічне форматування звітності найкраще характеризує зміни, які відбувалися у фінансово-господарській діяльності підприємства з плином часу. А насичення звітності про рух грошових коштів додатковими аналітичними показниками забезпечує розширення інформаційної бази для прийняття стейкхолдерами ефективних управлінських рішень.

Іншим форматом генерування звітності з електронних трансакцій є відображення структури грошових коштів та грошових потоків. Структурний аналіз у звітності передбачає інформування стейкхолдерів про частку кожного грошового засобу та витрачання (надходження) грошових коштів у загальному їх балансі. Структурування звітних показників формує облікову інформацію у відносних показниках, що забезпечує зростання інформативності такої звітності. Досягається це за рахунок додавання у звітні документи стовпчика частки усіх звітних показників.

Структурний формат заповнення звітності можна поєднувати з динамічним, що передбачає одночасне відображення звітних показників з врахування часових та структурних змін. Іншими словами, відносні показники частки кожної статті у загальному балансі звітності доцільно обчислювати для усіх періодів звітування. Додатково можна розраховувати та відображати показники часової зміни частки певних грошових коштів чи грошових потоків. Інтегроване подання звітних показників у динамічній та структурній зміні електронних трансакцій забезпечує формування єдиного звітного документу, на основі опрацювання якого стейкхолдери здатні приймати зважені управлінські рішення (табл. 2).

Таблиця 2. Інтеграція динамічного та структурного форматів звітності про електронні трансакції, тис. грн.

	Показник звітності за 2023 р.	На початок періоду	Частка на початок	На кінець періоду	Частка на кінець	Різниця між кін. і поч. значенням	Зміна частки	Темпи росту
1	2	3	4	5	6	7 (5-3)	8 (6-4)	9 (5/3)
1	Надходження платіжних засобів, всього	3822	1,000	4801	1,000	979	0,000	1,256
1.1	Надходження унаслідок операційної діяльності	1298	0,340	2440	0,508	1142	0,169	1,880
	Контрагент 1	844	0,221	1906	0,397	1062	0,176	2,258
	Контрагент 2...	454	0,119	534	0,111	80	-0,008	1,176
1.2	Інше надходження від операційної діяльності		0,000		0,000	0	0,000	
1.3	Надходження унаслідок інвестиційної діяльності	153	0,040	559	0,116	406	0,076	3,654
	Від реалізації необоротних активів	11	0,003	95	0,020	84	0,017	8,636
	Внесок у статутний капітал	142	0,037	464	0,097	322	0,059	3,268
1.4	Надходження унаслідок фінансової діяльності	2371	0,620	1802	0,375	-569	-0,245	0,760
	Отримання зовнішніх кредитів і позик	2114	0,553	1722	0,359	-392	-0,194	0,815
	Отримання внутрішніх кредитів і позик	145	0,038	54	0,011	-91	-0,027	0,372
	Отримання інших кредитів і позик	112	0,029	26	0,005	-86	-0,024	0,232

Джерело: сформовано автором

Додатковим способом форматування звітних показників про електронні трансакції є створення балансів через порівняння витрачання та надходження грошових коштів (у тому числі електронних і криптографічних валют). Іншим варіантом балансування звітних показників є порівняння залишку грошових коштів на певний момент часу з іншими активами чи пасивами. Балансовий формат звітності трансформує класичне вертикальне позиціонування показників Звіту про рух грошових коштів у горизонтальну проекцію. При горизонтальному розташуванні статей звітності доцільно окремо розділяти та співвідносити об'єкти порівняння. Зокрема, у лівій половині звітності можна наводити надходження грошових коштів від поточної дебіторської заборгованості, а у правій – витрачання на погашення поточної кредиторської заборгованості (табл. 3). У іншому

випадку, горизонтальне балансування реалізується через порівняння, наприклад, балансу грошових коштів та усієї кредиторської заборгованості підприємства, що дає змогу обчислити показник покриття і платоспроможності. Балансовий метод форматування звітних показників найбільш оптимально відповідає інформаційним пріоритетам стейкхолдерів, оскільки безпосередньо пов'язаний з балансовою теорією бухгалтерського обліку. Через формування різноаспектних балансів користувачі звітної інформації можуть з'ясувати систему взаємозалежностей, що призвели до поточного фінансового стану підприємства.

Таблиця 3. Балансовий формат структурування звітності про електронні трансакції, тис. грн.

Показник звітності за 2023 р.	Сума	Показник звітності за 2023 р.	Сума	Баланс
Початковий залишок платіжних засобів	1256	Кінцевий залишок платіжних засобів	1472	
Надходження платіжних засобів	4801	Витрачання платіжних засобів	4585	216
Надходження унаслідок операційної діяльності	2440	Витрачання унаслідок операційної діяльності	556	1884
Контрагент 1	1906	Контрагент 1	86	1820
Контрагент 2...	534	Контрагент 2...	470	64

Джерело: сформовано автором

Відповідно до рівнів обліково-інформаційної підтримки менеджменту підприємства необхідним є формування звітності про електронні трансакції. Оскільки управління грошовими потоками відбувається на оперативному, тактичному та стратегічному рівнях, у звітності має відрізнятися перелік показників, які характеризують електронні трансакції, для різних груп користувачів. Залежно від інформаційних пріоритетів та прав доступу до конфіденційної облікової інформації доцільно видозмінювати звітні документи. Тому звітність з електронних трансакцій доцільно поділяти на оперативну, тактичну і стратегічну. Після ідентифікації особи в автоматизованій системі управління електронними трансакціями для певного стейкхолдера стає доступним перелік форм звітності з руху грошових коштів, у тому числі електронних та криптографічних валют.

В оперативній звітності доцільно наводити дані про поточний платіжний баланс різних грошових коштів; обсяги грошових потоків за варіативні періоди; виставлені електронні рахунки та терміни їх оплати; проведені електронні трансакції з відображенням їх поточного статусу; заблоковані та призупинені грошові операції. Звітні документи оперативного характеру формуються у довільному порядку і є цінним інформаційним ресурсом для миттєвого прийняття управлінських рішень. Більшість таких управлінських дій приймаються як своєчасна реакція на поточні події у фінансово-господарській діяльності підприємства. Така звітність надається працівникам операційного функціонального спрямування, які беруть участь в поточному забезпеченні нормального функціонування системи електронних трансакцій. Часовими періодами, облікова інформація про які відображається в оперативній звітності, є година, день, тиждень та інші короткотермінові проміжки часу.

Звітність про електронні трансакції тактичного характеру орієнтована на облікових та управлінських фахівців, відповідальних за грошову політику і платіжну дисципліну підприємства. Тактичні звітні документи повинні містити додаткові показники, які відображають стан розрахунків з контрагентами, майбутніми потребами у грошових коштах для придбання інших активів чи погашення зобов'язань тощо. Тактичні звітні показники відображають зміни у грошових потоках минулих часових періодів та прогнози щодо потреби грошових коштів у майбутній фінансово-господарській діяльності підприємства. Наприклад, у звітності про електронні трансакції тактичного спрямування доцільно відображати: потребу у грошових коштах для придбання основних засобів чи виробничих запасів; сумарний обсяг кредитних зобов'язань, дата погашення яких наступить наступного місяця; перспективний баланс грошових коштів у різних часових періодах з врахуванням необхідності виплати заробітної плати та сплати податків і зборів; необхідність залучення додаткових грошових коштів для нарощування виробництва; залучення грошових коштів унаслідок

випуск акцій, боргових цінних паперів чи емісії криптоактивів тощо. Тактичну звітність можна формувати на вимогу стейкхолдерів з більш гнучкою структурою, яка вільно адаптується до потреб користувачів облікової інформації. Звітним періодом такої звітності зазвичай є середньострокові часові відрізки (місяці, увесь рік).

Натомість у стратегічній звітності про електронні трансакції абсолютно відсутня часова афіляція. Звітні документи абсолютно гнучкі щодо вибору переліку показників та часових рамок. Інформаційна варіативність створює передумови для поєднання Звіту про рух грошових коштів з іншими формами звітності. Через механізми вільного порівняння показників з різних звітних документів досягається ефект синергії в обліку електронних трансакцій. Звітність стратегічного характеру здатна містити уже розраховані відносні величини через порівняння електронних грошових потоків з активами, пасивами та фінансовими результатами функціонування підприємства (табл. 4). Наприклад, стратегічна звітність може відображати рівень покриття власними грошовими коштами кредиторської заборгованості; ліквідність різних фінансових інструментів та криптооб'єктів; частку прибутку, яка припадає на чисті грошові потоки; платоспроможність підприємства у різних часових періодах; фінансову стійкість тощо.

Звітність щодо електронних трансакцій може бути фактичною або імітаційною. Фактична звітність формується на певний момент часу за фіксований період. У таких звітних документах відображається облікова інформація про електронні трансакції, які вже відбулися. Фактичні показники ґрунтуються на ретроспективних облікових відомостях, які мають низьку споживчу цінність для стратегічного менеджменту.

На противагу фактичним звітним показникам в імітаційній звітності наводиться предиктивна інформація. Прогнозні показники обчислюються на основі перспективно-імітаційного моделювання щодо стану розрахунків з використанням системи електронних трансакцій. Іншими словами, в імітаційній звітності наводяться дані про електронні трансакції на майбутні часові періоди. Планування реалізується на основі платіжного календаря обов'язкових грошових трансакцій, дедлайнів щодо реалізації умов традиційних та смартконтрактів, потреби підприємства в певних активах, що можуть бути забезпечені через взаємодію з контрагентами. Додатковою інформаційною базою для планування електронних трансакцій може бути досвід їх реалізації за попередні періоди. На основі облікових даних про електронні трансакції за попередні періоди з великою долею імовірності можна прогнозувати діяльність підприємства на перспективні аналогічні часові проміжки (табл. 4).

Таблиця 4. Імітаційне прогнозування у звітності щодо електронних трансакцій, тис. грн.

Показник звітності	Фактичні дані				Імітаційні дані	
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Надходження платіжних засобів	4202	1485	3822	4801	4408	4699
Надходження унаслідок операційної діяльності	1537	930	1298	2440	2321	2628
Контрагент 1	968	565	844	1906	1844	2153
Контрагент 2...	569	365	454	534	477	475

Джерело: сформовано автором

На основі імітації фінансово-господарських подій, які відбудуться у майбутньому, можна інформувати менеджмент підприємства про наслідки певних управлінських дій ще до моменту їх настання. Такі звітні документи не є статичними, вони можуть бути уточнені після зміни внутрішніх чи зовнішніх умов функціонування підприємства.

Найвищим рівнем цифровізації обліку і контролю у частині формування звітності про електронні трансакції є використання інтерактивних елементів. Тільки звітність в електронному форматі здатна містити діалогові форми комунікаційної взаємодії зі стейкхолдерами. В

інтерактивних формах користувач самостійно обирає параметри, форму та набір показників, які міститиме звітність про електронні трансакції. Як наслідок, електронна звітність адаптується до інформаційних пріоритетів стейкхолдерів і миттєво трансформується відповідно до заданих у діалогових формах вказівок стейкхолдерами. Інтерактивна звітність рекомбінується у напрямку поєданого відображення звітних показників у табличній, контекстній та графічній формах. Стейкхолдер може у довільний момент часу змінити форму такої звітності для максимізації позитивного досвіду її опрацювання. Через інтерактивну форму користувачу звітності про електронні трансакції доцільно надати можливість обрання параметрів звітного документу з використанням розробленої схеми (рис. 1).

Рис. 1. Схема інформаційного вибору форматів структурування та відображення звітності про електронні трансакції

Джерело: сформовано автором

Поєднання різних варіантів формування звітності про електронні трансакції забезпечує інтегроване обслуговування внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів. Єдиний електронний звітний документ через механізми деталізації та реструктуризації здатний видозмінюватися відповідно до інформаційних пріоритетів користувачів. Стейкхолдер вибирає за сферою на рис. 2 необхідні формати групування та відображення звітних показників про електронні трансакції. Деякі звітні формати можна вибирати одночасно, що забезпечує інтегроване відображення звітних показників за різними критеріями групування і звітування.

Якщо це зовнішні користувачі, то інтегрована електронна звітність максимально наближається до законодавчо регламентованого стандарту. Для внутрішніх інформаційних користувачів електронна звітність здатна вмістити усю облікову інформацію, необхідну для оптимального управління функціонуванням підприємства. Варіативність вибору звітних форматів залежить від права доступу стейкхолдера до комерційної таємниці. Перед початком роботи з електронною звітністю про електронні трансакції доцільно передбачити механізм верифікації особи користувача. Реструктуризація звітних документів через ідентифікацію права доступу особи до комерційної таємниці передбачає забезпечення дієвої системи кіберзахисту. Організація кіберзахисту системи електронних трансакцій потребує більш детального дослідження у майбутніх

наукових працях.

Висновки і перспективи.

Завершальним елементом методології обліку електронних трансакцій є формування та подання звітності. Звітування фіналізує обліковий процес з метою інформування різних груп стейкхолдерів про електронні трансакції підприємства. Цифровізація соціально-економічних процесів вимагає формування звітності в електронному форматі. Генерування електронних звітних документів створює передумови для інтегрованого врахування інформаційних пріоритетів внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів через поєднання різних способів структурування звітних даних.

З метою формування електронних інтегрованих документів доцільно реалізувати можливість деталізації та реструктуризації Звіту про рух грошових коштів (за прямим методом) у розрізі видів діяльності підприємства. Через інтегрування різних форматів структурування звітної інформації; поєднання фінансових і нефінансових показників; використання графічних та інтерактивних форм; аналітичної інтерпретації даних забезпечується формування оптимальних інформаційних масивів у звітності про електронні трансакції, необхідної для ухвалення ефективних управлінських рішень на внутрішньому та зовнішньому рівнях.

Перед початком ознайомлення з електронною інтегрованою звітністю стейкхолдерам рекомендовано в інтерактивному режимі взаємодії обрати параметри структурування та деталізації звітної інформації про електронні трансакції з використанням запропонованої схеми. Електронну інтегровану звітність про електронні трансакції можна формувати за такими варіантами у розрізі класифікаційних критеріїв: регламентованості (регламентована, нерегламентована), середовища (внутрішня, зовнішня), виду діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова, інша), рівня управління (оперативна, тактична, стратегічна), деталізації (деталізація відсутня, у розрізі підрозділів, у розрізі джерел надходження чи списання, за вибором часових періодів), методів формування (пряма, непряма), походження даних (фактична, імітаційна) та контенту (таблична, графічна, контекстна, інтерактивна).

Комбінування варіативних форматів заповнення звітних показників про електронні трансакції створює можливості для формування унікальної звітності, яка повністю відповідає різним інформаційним інтересам стейкхолдерів. Електронна інтерактивна звітність про електронні трансакції перетворюється на комунікаційний майданчик взаємодії з контрагентами та контролюючими інституціями. Також інтегрована звітність формує широке інформаційне середовище для контролю та забезпечення довіри до системи електронних трансакцій.

Проте інтегрування різних видів звітності може призвести до втрати конфіденційної інформації, що потребує розробки досконаліших методик забезпечення кіберзахисту системи обліку та управління на підприємстві. Забезпечення ефективної кібербезпеки облікової інформації про електронні трансакції через механізми звітування потребує подальших наукових досліджень у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Садовська І., Маркус О., Нагірська К. Формування управлінської моделі звіту про рух грошових коштів в контексті облікової політики згідно МСБО. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2022. № 2(30). С. 39-45. URL: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-02-39-45>.
2. Öztürk Can, Baker Charles. Perspectives on the Preparation and Presentation of a Statement of Cash Flows under IAS 7: An Historical Approach. 2023. URL: https://doi.org/10.1007/978-981-99-3346-4_3.
3. Яковенко С., Минич Ю. Адаптація звіту про рух грошових коштів відповідно до МСФЗ та проблемні аспекти його формування. Логос. мистецтво наукової думки. 2019. № 5. С. 10-12. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/view/17>.
4. Федорченко О. Є. Звіт про рух грошових коштів: адаптація відповідно до МСФЗ та проблемні аспекти його формування. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. №7. С. 892–895.

5. Скрипник М.І., Григоревська О.О., Вигівська І.М. Формати бухгалтерської управлінської звітності: методика визначення і формування. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 18. С. 568–573.
6. Макарович В.К., Фортуненко К.О. Грошові кошти : проблемні аспекти відображення у звітності. Електронне наукове видання «Економіка та суспільство», 2018. С. 966-971. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-134>.
7. Кузьмінська О. Е. Аналіз інформаційного навантаження Звіту про рух грошових коштів підприємств. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. № 17. С. 143–146.
8. Матюха М. М. Управлінська звітність про рух грошових коштів як елемент поточного і стратегічного інформаційного забезпечення прийняття рішень. Бізнес Інформ. 2013. № 2. С. 59-63.
9. Муравський В.В. Організаційні аспекти формування і подання фінансової звітності під впливом інформаційної технології гіпертексту. Вісник ЖДТУ, 2009. № 1 (47). С. 2-9.
10. Filipova Fanya, Zapryanova Teodora, Atanasov Atanas, Marinova Rumyna. The Cash of The Big Bulgarian Companies: What Do Their Cash Flow Statements Show and What Do Not?. 3TH International conference on application of information and communication technology and statistics in economy and education (ICAICTSEE – 2023), December 15-16, 2023, UNWE, SOFIA, Bulgariaat: Sofia, Bulgaria.
11. Dalwadi Pragnessh. Cash flow statement analysis: identifying red flags and warning signs for financial distress. 2023. № 2. С. 36-42. URL: <https://doi.org/10.47413/vidya.v2i2.205>.
12. Engin Ecem, Ilter Fakhouri Damla. Comparison of Machine Learning Algorithms for Predicting Financial Risk in Cash Flow Statements. Turkish Journal of Forecasting. 2024. № 8. URL: <https://doi.org/10.34110/forecasting.1403565>.
13. Горбач Т.О. Теоретичні основи дослідження якості облікової інформації в бухгалтерській (фінансовій звітності): Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2017. № 6. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/6-2017/UKR/horbach.pdf>.
14. Подолянчук О.А. Облікова інформація та її якісні характеристики відповідно до облікових стандартів. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. 2018. URL: <http://efm.vsau.org/storage/articles/February2020/ybOZQMIRWBAuPz2dwybX.pdf>.
15. Zadorozhnyi Z.-M., Ometsinska I., Muravskiy V. Determinants of Firm's Innovation: Increasing the Transparency of Financial Statements. Marketing and Management of Innovations. 2021. № 2. P. 74-86. URL: <http://doi.org/10.21272/mmi.2021.2-06>.
16. Kim Seung. Finding an Easier Way to Explain the Statement of Cash Flows. International Journal of Accounting and Financial Reporting. 2021. № 11. P. 25. URL: <https://doi.org/10.5296/ijaf.v11i1.18892>.
17. Yildiz Ferah, Ismailoğlu Yusran, Toptan Merve, Yanik Ahmet. The Effect of Foreign Exchange Differences on the Statement of Cash Flow Analytical StudyKur Farklarının Nakit Akış Tablosuna Etkisi Üzerine Analitik Çalışma. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2023. URL: <https://doi.org/10.10.34086/rteusbe.1288822>.

Статтю отримано: 27.04.2024 / Рецензування 06.06.2024 / Прийнято до друку: 30.06.2024

Oleg Shevchuk

Ph.D. (in Economics), Associate Professor
Associate Professor Department of Accounting and Taxation
West Ukrainian National University,
Ternopil, Ukraine.

E-mail: ikaf@ukr.net

ORCID: 0000-0002-7352-7001

INTEGRATED REFLECTION OF ELECTRONIC TRANSACTIONS IN THE ACCOUNTING REPORT

Abstract

Introduction. Reporting for various groups of stakeholders finalizes the accounting process. The functioning of the system of electronic transactions necessitates the development of the concept of electronic reporting. The key feature of electronic reporting is the integrated informing of internal and external stakeholders regarding electronic transactions of the

enterprise. Electronic reports are capable of instant detailing of indicators and transformation of the structure, which requires the systematization of variable formats of reporting on electronic transactions.

Methods. The purpose of the study is to justify the feasibility of integrated informing of various groups of stakeholders about electronic transactions through the clarification of the method of forming a system of variable electronic reporting documents. Systemic, innovative, functional approaches and methods of generalization, bibliographic and comparative analysis were used in the process of realizing the established goal of scientific research.

Results. The procedure for integrating financial and management reporting was researched based on the detailing of the standardized cash flow statement prepared by the direct method. For this purpose, it is proposed to expand the list of reporting indicators in terms of operational, investment, financial and other activities of the enterprise. The methods of forming electronic reporting documents according to classification criteria are systematized and specified: regulation, environment, type of activity, level of management, detailing, methods of formation, origin of data and content. A scheme for the selection of detailed reporting formats by stakeholders has been developed in order to ensure their information priorities for making effective management decisions in the system of electronic transactions.

Discussion. However, the integration of reported information can lead to the loss of commercial secrets, which implies the optimization of cyber protection of the electronic transaction system. Ensuring effective cyber security of accounting information about electronic transactions through reporting mechanisms requires further scientific research in this area.

Keywords: accounting, electronic reporting, integration of accounting information, reporting formats, electronic transactions.

References

1. Sadovska, I., Markus, O., Nahirska, K. Formuvannia upravlinskoj modeli zvitv pro rukh hroshovykh koshtiv v konteksti oblikovoi polityky zghidno MSBO [Formation of the management model of the cash flow report in the context of accounting policy according to the IAS]. (2022). *Ekonomichniy chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky* – Economic journal of Volyn National University named after Lesya Ukrainka, 2(30), 39-45. Available at: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-02-39-45> [in Ukr.].
2. Öztürk, Can, Baker, Charles. (2023). Perspectives on the Preparation and Presentation of a Statement of Cash Flows under IAS 7: An Historical Approach. Available at: https://doi.org/10.1007/978-981-99-3346-4_3 [in English.].
3. Yakovenko, S., Mynych, Yu. (2019). Adaptatsiia zvitv pro rukh hroshovykh koshtiv vidpovidno do MSFZ ta problemni aspekty yoho formuvannia [Adaptation of the cash flow statement in accordance with IFRS and problematic aspects of its formation]. *lóhoσ. mystetstvo naukovoï dumky – λόγος. the art of scientific thought*, 5, 10-12. Available at: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/view/17> [in Ukr.].
4. Fedorchenko, O. Ye. (2015). Zvitv pro rukh hroshovykh koshtiv: adaptatsiia vidpovidno do MSFZ ta problemni aspekty yoho formuvannia [Cash flow report: adaptation in accordance with IFRS and problematic aspects of its formation]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky* – Global and national economic problems, 7, 892–895 [in Ukr.].
5. Skrypnyk, M.I., Hryhorevska, O.O., Vyhivska, I.M. (2017). Formaty bukhhalterskoj upravlinskoj zvitnosti: metodyka vyznachennia i formuvannia [Formaty bukhhalterskoj upravlinskoj zvitnosti: metodyka vyznachennia i formuvannia]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky* – Global and national economic problems, 18, 568–573 [in Ukr.].
6. Makarovych, V.K., Fortunencko, K.O. (2018). Hroshovi koshty : problemni aspekty vidobrazhennia u zvitnosti [Cash: problematic aspects of reporting]. *Elektronne naukove vydannia «Ekonomika ta suspilstvo»* – Electronic scientific publication «Economy and Society», 966-971. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-134> [in Ukr.].
7. Kuzminska, O. E. (2016). Analiz informatsiinoho navantazhennia Zvitv pro rukh hroshovykh koshtiv pidpriemstv [Analysis of the information load of the Report on the movement of funds of enterprises] *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu* – Scientific Bulletin of Kherson State University, 17, 143–146 [in Ukr.].
8. Matiukha, M. M. (2013). Upravlinska zvitnistv pro rukh hroshovykh koshtiv yak element potochnoho i stratehichnoho informatsiinoho zabezpechennia pryiniattia rishen [Management reporting on cash flows as an element of current and strategic information support for decision-making]. *Biznes Inform* – Business Inform, 2, 59-63 [in Ukr.].
9. Muravskiy, V.V. (2009). Orhanizatsiini aspekty formuvannia i podannia finansovoï zvitnosti pid vplyvom informatsiinoï tekhnolohii hipertekstu – Organizational aspects of the formation and presentation of financial statements under the influence of hypertext information technology. *Visnyk ZhDTU* – Bulletin of ZHTU, 1 (47). 2-9 [in Ukr.].
10. Filipova, Fanya, Zapryanova, Teodora, Atanasov, Atanas, Marinova, Rumyna. (2024). The Cash of The

Big Bulgarian Companies: What Do Their Cash Flow Statements Show and What Do Not?. 3TH International conference on application of information and communication technology and statistics in economy and education (ICAICTSEE – 2023), December 15-16TH, 2023, UNWE, SOFIA, Bulgariaat: Sofia, Bulgaria [in English].

11. Dalwadi, Pragnesh. (2023). Cash flow statement analysis: identifying red flags and warning signs for financial distress, 2, 36-42. Available at: <https://doi.org/10.47413/vidya.v2i2.205> [in Ukr.].

12. Engin, Ecem, Ilter Fakhouri, Damla. (2024). Comparison of Machine Learning Algorithms for Predicting Financial Risk in Cash Flow Statements. Turkish Journal of Forecasting, 08. Available at: <https://doi.org/10.34110/forecasting.1403565> [in English.].

13. Horbach, T.O. (2017). Teoretychni osnovy doslidzhennia yakosti oblikovoi informatsii v bukhhaltenskii (finansovii zvitnosti). [Theoretical foundations of the study of the quality of accounting information in accounting (financial reporting)] Elektronne naukove fakhove vydannia z ekonomichnykh nauk «Modern Economics», 6. Available at: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/6-2017/UKR/horbach.pdf> [in English].

14. Podolyanchuk, O.A. Oblikova informatsiia ta yii yakisni kharakterystyky vidpovidno do oblikovykh standartiv [Account information and its quality characteristics in accordance with accounting standards] [20180]. Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audyt – Accounting, analysis and audit, Available at: <http://efm.vsau.org/storage/articles/February2020/ybOZQMIRWBAuPz2dwybX.pdf> [in English].

15. Zadorozhnyi, Z.-M., Ometsinska, I., Muravskiy, V. (2021). Determinants of Firm's Innovation: Increasing the Transparency of Financial Statements. Marketing and Management of Innovations, 2, 74-86. Available at: <http://doi.org/10.21272/mmi.2021.2-06> [in English].

16. Kim, Seung. (2021). Finding an Easier Way to Explain the Statement of Cash Flows. International Journal of Accounting and Financial Reporting, 11, 25. Available at: <http://doi.org/10.5296/ijaf.v11i3.1889> [in English].

17. Yildiz, Ferah, Ismailoğlu, Yusran, Toptan, Merve, Yanık, Ahmet. (2023). The Effect of Foreign Exchange Differences on the Statement of Cash Flow Analytical StudyKur Farklarının Nakit Akış Tablosuna Etkisi Üzerine Analitik Çalışma. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10. Available at : <http://doi.org/10.34086/rteusbe.1288822> [in English].

Received: 04.27.2024 / Review 06.06.2024 / Accepted 06.30.2024

